

РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «ПРИПИНЕННЯ ДІЇ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО АКТУ»

Владислав Андрійович КОНОНЕНКО,

*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ*

В сучасній юридичній науці питання припинення дії нормативно-правових актів останнім часом перебуває на периферії наукових пошуків. Між іншим, припинення дії нормативно-правових актів тягне за собою широке коло різноманітних юридичних наслідків, як в межах нормотворчості, так і під час правозастосування. Тому питання наукового опанування проблематики припинення дії нормативно-правових актів має важливе науково-практичне значення, а, отже, обумовлює узагальнення відповідних напрацювань із зазначеного напрямку.

Як зауважує А. Гарник, під припиненням дії нормативно-правового акту необхідно вважати регламентовану нормами права, юридико-технічну процедуру втрати юридичної сили діючого нормативно-правового акту органів державної влади України, що здійснюється уповноваженим органом [1, с. 101-102]. О. Ющик звертає увагу на те, що припинення дії нормативно-правового акту використовується задля обмеження дії нормативно-правового акту (втрати його юридичної сили) та стосуються саме його [2, с. 407].

О. Мілієнко, досліджуючи особливості припинення дії адміністративних актів, вказує на наявну в науковій літературі дискусію щодо розуміння поняття «припинення дії нормативно-правового акту». Зокрема, дослідниця звертає увагу на те, що припинення дії нормативно-правового акта визначається окремими дослідниками як волевиявлення уповноваженого суб'єкта, що легалізоване у встановленій законом правотворчій або іншій формі, про визнання завершеності регулятивної функціональності акта та виключення його подальшої реалізації або відміни попередніх [3, с. 42]. Інші вказують, що припинення дії (втрата сили) або інше обмеження меж дії правових актів означає, що за зазначеними законом межами приписи цього акта не можуть бути застосовані [3, с. 42]. Також існує думка, згідно з якою припинення дії нормативно-правового акта – це волевиявлення уповноваженого суб'єкта, що легалізоване у встановленій законом правотворчій або іншій формі, про визнання завершеності регулятивної функціональності акта та виключення його подальшої реалізації або скасування попередніх результатів [3, с. 42]. Крім того, у спеціальній літературі вказується, що припинення дії акта – це офіційно заявлене закінчення випадків виникнення (зміни, припинення) передбачених актом правовідносин, причому ці випадки за точно встановлений момент припинення переходити не можуть, але дія акта як відповідна йому поведінка адресатів продовжується і за цей момент в невизначене майбутнє [3, с. 42].

Л. Богачова звертає увагу на те, що припинення дії підзаконних нормативно-правових актів має певні своєрідності, котрі відрізняють його від припинення дії законів, як актів, що мають вищу юридичну силу. Зокрема, вчена зазначає, що дія підзаконного нормативно-правового акта в часі завершується з моменту припинення його дії – календарної дати, з якої нормативно-правовий акт остаточно втрачає чинність [4, с. 12]. Чинність підзаконного нормативно-правового акта припиняється автоматично, у зв'язку із закінченням строку, на який він був прийнятий [4, с. 12]. Суб'єкти підзаконної нормотворчості припиняють дію своїх актів шляхом їх скасування або шляхом прийняття іншого нормативно-правового акта з того самого питання [4, с. 12]. Скасування дії нормативно-правового акта іноді здійснюється іншим суб'єктом нормотворчості, наприклад, накази центрального органу виконавчої влади можуть бути скасовані повністю або в окремі частині Кабінетом Міністрів України [4, с. 12]. У разі визнання нормативно-правових актів Президента України, Кабінету Міністрів України неконституційними вони втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність, якщо інше не встановлено самим рішенням, але не раніше дня його ухвалення [4, с. 12].

Адміністративні суди розглядають справи щодо законності й відповідності правовим актам вищої юридичної сили нормативно-правових актів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування [4, с. 12]. Резолютивна частина постанови суду про визнання нормативно-правового акта незаконним або таким, що не відповідає правовому акту вищої юридичної сили, і про визнання його нечинним невідкладно публікується відповідачем у виданні, у якому його офіційно оприлюднено, після набрання постановою законної сили [4, с. 12].

Постановою Верховної Ради України від 16 листопада 2021 року № 1880-ІХ прийнято за основу проєкт Закону України про правотворчу діяльність (реєстр. № 5707), який спрямований на визначення засад та порядку здійснення правотворчої діяльності в Україні, зокрема принципів правотворчої діяльності та регулювання відносин, пов'язаних із її плануванням, розробкою, прийняттям (виданням) та реалізацією нормативно-правових актів [5]. Зазначеним проєктом Закону України про правотворчу діяльність передбачено регламентування припинення дії нормативно-правового акту. Зокрема, моментом припинення дії нормативно-правового акта є 24 година дня відповідного строку (терміну), якщо інше не визначено Конституцією, законами України або самим нормативно-правовим актом [6]. У разі якщо строк припинення дії нормативно-правового акта визначається роками, то він спливає у відповідні місяць та число останнього року строку [6]. У разі якщо строк припинення дії нормативно-правового акта визначається місяцями, то він спливає у відповідне число останнього місяця строку [6]. Якщо дата закінчення строку, визначеного місяцями, припадає на такий місяць, в якому немає відповідного числа, строк спливає в останній день цього місяця [6]. У разі якщо припинення дії нормативно-правового акта здійснюється на підставі рішення суб'єкта правотворчої діяльності або суду, строки визначаються з огляду на строки набрання

чинності відповідним нормативно-правовим актом, якими вводяться в дію рішення суб'єкта правотворчої діяльності, або з моменту вступу в законну силу відповідного рішення суду [6].

Список використаних джерел:

1. Гарник Л. Л. Зупинення дії нормативно-правового акту (питання теорії та практики) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ. 2010. 155 с.
2. Ющик О. І. Теоретичні основи законодавчого процесу. Київ : Парламентське видавництво, 2004. 519 с.
3. Мілієнко О. Особливості припинення дії адміністративних актів. *Law. State. Technology*. 2021. Вип. 1. С. 41-46.
4. Богачова Л. Л. Дія підзаконних нормативно-правових актів у часі. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Вип. 3 (28). Т. 1. С. 10-13.
5. Про прийняття за основу проекту Закону України про правотворчу діяльність: Постанова Верховної Ради України від 16.11.2021 р. № 1880-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1880-IX#Text>
6. Про правотворчу діяльність: Проект Закону від 25.06.2021 р.. Реєстр. № 5707. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/CardByRn?regNum=5707&conv=9>